

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

TÜSİAD

YÖNETİM KURULU BAŞKANI

ARZUHAN DOĞAN YALÇINDAĞ'IN

“AB KAPI ARALIĞINA SIKIŞMIŞ ÜLKE: KUZEY KIBRIS”

BAŞLIKLIL RAPOR TANITIM TOPLANTISI

AÇILIŞ KONUŞMASI

12 Mart 2009

Lefkoşa, Kıbrıs

TÜSİAD AVRUPA İŞ DÜNYASI KONFEDERASYONU (BUSINESSEUROPE) ÜYESİDİR

İstanbul: Meşrutiyet Cad. No: 46 Tepebaşı 34420 İstanbul -Türkiye
Ankara: İnan Cad. No:39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara- Türkiye
Briiksel: 13. Avenue des Gaulois, 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C.: 1250 24th Street, N.W., Suite Nr. 300, Washington D.C.20037-USA
Berlin: Märkisches Ufer, 28 Berlin 10179 Germany
Paris: 33, Rue de Galilée 75116 Paris France

Tel: +90 (212) 249 19 29
Tel: +90 (312) 468 10 11
Tel: +32 (2) 736 40 47
Tel: +1(202) 776 77 70
Tel: +49 (30) 288 786 300
Tel: +33 (1) 44 43 55 35

Faks: +90 212 249 13 50
Faks: +90 (312) 428 86 76
Faks: +32 (2) 736 3993
Faks: +1 (202) 776 77 71
Faks: +49(30) 288 786 399
Faks: +33 (1) 44 43 55 46

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxioffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad.us
e-mail: berlinoffice@tusiad.org
e-mail: parisoffice@tusiad.org

www.tusiad.org

Sayın Cumhurbaşkanı, Sayın Başbakan, Saygıdeğer konuklar, değerli basın mensupları,

Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. TÜSİAD-İŞAD tarafından düzenlenen “AB Kapı Aralığına Sıkışmış Ülke: Kuzey Kıbrıs” başlıklı toplantımıza hoş geldiniz.

Kıbrıs sorunu, çözümsüz kalmış uluslararası sorunların en eskilerindedir. Birleşmiş Milletler soruna taraf olduğu yıldan bu yana dönem dönem inisiyatif olarak çözüm arayışlarında bulunmasına ve geçen süre zarfında beş BM Genel Sekreteri değişmiş olmasına rağmen halen sorun çözülmüş değildir. Ancak içinde bulunulan dönem çözüme yakınlaşmış olması adına ve çözüme etki eden birçok parametrenin ciddi değişimler göstermiş olması adına önemlidir. 2008 yılı, Kıbrıs sorununun çözümü için yeni açılımlara ve müzakerelere sahne olmuştur. Kıbrıs'ta taraflar, dört yıl aradan sonra yeniden kapsamlı çözüm müzakerelerine başlamıştır. Bugünkü toplantımızın ve sizlere sunduğumuz raporumuzun bu sürece olumlu katkı yapmasını diliyorum.

“AB Kapı Aralığına Sıkışmış Ülke: Kuzey Kıbrıs” başlıklı çalışma, Ada'da sürmekte olan müzakerelerin çözüm veya çözümsüzlükle sonuçlanmasının ekonomik sonuçlarını irdelemektedir. Çalışma, Doğu Akdeniz Üniveristesi İşletme ve Ekonomi Fakültesi'nden Dr. Mustafa Besim başkanlığındaki uzmanlar tarafından, İŞAD üyeleri ile görüş alışverişi içinde hazırlandı. Yazarlara katkılarından dolayı teşekkür ediyorum.

Değerli Konuklar,

2008 yılında Kıbrıs'taki Türk ve Rum tarafların, dört yıl aradan sonra yeniden kapsamlı çözüm müzakerelerine başlamasının çok olumlu bir gelişme olduğunu düşünüyoruz. Her iki liderin de büyük bir iyi niyetle yürüttüğü müzakereler sonucunda, sorunun 2009 yılında BM kararları çerçevesinde çözülmesini umuyoruz.

Bu çalışmanın da ortaya koyduğu gibi, siyasi sorunları geride bırakmış birleşik bir Kıbrıs, bölgesinde çok ciddi bir çekim merkezi olma potansiyeline sahiptir. BM parametreleri ve AB mevzuatı çerçevesinde sağlanacak bir çözüm, Kuzey Kıbrıs'ta tümünden bir yeniden yapılanma anlamına geleceğinden birçok reformun da gerçekleşmesini zorunlu kılacaktır. Kapsamlı bir çözüm olmadığı durumda da, KKTC ekonomisinin karşı karşıya olduğu izolasyonların kaldırılması ve AB'ye yakınlaşma, gelişme perspektiflerini olumlu etkileyecektir. Gerek yurtdışı kaynak girişi, gerekse yeni dış pazar erişiminin yaratacağı imkanlar, ekonominin büyüme trendini artıracaktır. 2002-2004 döneminde çözüm beklentisinin %12-14 aralığında bir büyümeye yol açmış olması, kısmi bir çözümün dahi yaratacağı olumlu etkinin boyutları konusunda bir fikir vermektedir.

Çözümün olmadığı senaryo ise, KKTC ekonomisinin mevcut yapısal sorunları ile yüzleşmesini gerektirmektedir. Dünya ekonomik sistemine entegrasyon sorununun devam edeceği bu senaryo altında, yapısal sorunları ortadan kaldırmak üzere kapsamlı bir reform programının uygulanmaya konması zorunludur.

KKTC'nin otuz yıllık ekonomik tarihi, ekonomik büyüme sürecinin sık sık ve derin krizlerle kesintiye uğradığını göstermektedir. Çok kırılgan bir yapıya sahip olan KKTC'nin kendi iç şokları ve Türkiye ekonomisinin girdiği krizler, Kuzey Kıbrıs ekonomisinde 1980-2007 yılları

arasında ortalama olarak her 6 yılda bir ekonomik küçülme yaşanmasına ve Ada'nın kuzeyi ile güneyi arasında ciddi gelişmişlik farklılıkları olmasına yol açmıştır.

Bir ada ekonomisi olarak kendi iç kaynakları yetersiz olan KKTC'nin dünya ekonomik sisteminin de dışında olması, ekonominin kamu kaynakları ile desteklenmesi yolunu açmış; bu ise zaman içinde ekonomide çok sayıda yapısal soruna neden olmuştur. Bu sorunların başında yüksek bütçe açıkları gelmektedir. Açıkların önemli bir kısmı Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir. Bu yapı, yardıma bağımlılığı körüklerken mali disiplinin de oluşturulamamasına yol açmaktadır. 2002-2006 yılları arasında Kıbrıslı Türkler kişi başına ortalama yıllık 517 ABD doları dış yardım almıştır.

Yüksek bütçe açıklarının arka planına bakıldığında da, mali disiplinden uzak bütçe yapısı; kamu sektörünün istihdamı desteklemek üzere kullanılması, bu durumun yarattığı sosyal güvenlik açıkları ve açıkları besleyen sosyal güvenlik sistemi; sübvansiyonlara ve mali desteğe dayalı tarım sektörü; verimsiz ve ekonominin taşıma kapasitesinin üzerindeki kamu sektörü yapısı; aksak piyasa koşulları; düşük kapasite kullanımı ve fiziki altyapı eksikliği göze çarpmaktadır.

KKTC ekonomisinin karşı karşıya olduğu bu yapısal sorunlar, Kıbrıs'ın sürdürülebilir büyüme evresine girmesi için mutlaka çözümlenmesi gereken sorunlardır. AB mevzuatı, bu sorunların çözümlenmesi için çok önemli ve işlevsel bir çerçeve sunmaktadır. Kuzey Kıbrıs'ın adadaki müzakere sürecine paralel olarak AB müktesebatına uyum alanında yaptığı çalışmalar, yapısal sorunların hızla çözülmesine imkan sağlayacaktır. Bu perspektif çözüme ilişkin beklentileri daha iyimser yöne çekmektedir.

Çözüm, sadece KKTC ekonomisine yeni bir ivme vermekle kalmayacak, birleşik Kıbrıs'ın da büyüme potansiyelini artıracaktır. Siyasi sorunlarından arınmış bir birleşik Kıbrıs, Akdeniz'in doğusunda yüksek kalitede hizmet ihraç eden bir merkez olma potansiyeline sahiptir. Coğrafi konumundan da yararlanarak, çok kültürlü yapısıyla Kıbrıs, AB, Akdeniz ve Orta Doğu'ya başta turizm olmak üzere, yüksek öğrenim, finansal hizmetler, limancılık, bilgi teknolojileri, sağlık hizmetleri ve danışmanlık gibi kaliteli, katma değeri yüksek hizmetler sunan bir ada olabilir. Bunu başarmak için yeni ortaklığın doğru siyasi yapılandırılmasının yanı sıra, bunu destekleyecek ve yaşamasına zemin oluşturacak gerçekçi, çalışır bir ekonomik yapıya ihtiyaç vardır.

Sorunun kapsamlı ve sürdürülebilir bir çözüme bağlanması için adadaki her iki liderin de üzerinde ciddi bir sorumluluk olduğunu görüyor ve bu çabalarında onları yürekten destekliyoruz.

Bugün sizlerle paylaştığımız bu raporun ve burada yapacağımız tartışmaların, Ada'da nihai bir çözüme ulaşılmaya katkıda bulunmasını diliyor, konuşmasını yapmak üzere, KKTC Başbakanı Sayın Ferdi Sabit Soyer'i kürsüye davet ediyorum.